36 180 Doen waar Nederland goed in is - Strategie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

Nr. 256 Brief van de minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 23 oktober 2026

In lijn met de Beleidsbrief Buitenlandse Zaken 2026 wordt uw Kamer in deze brief geïnformeerd over de nadere inzet op gezondheid en seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR) en de invulling van de intensivering op begrotingsartikel 3.1 voor gezondheid en SRGR in de periode 2027-2030 en structureel vanaf 2032.

Politieke context

Investeren in seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR) leidt tot resultaat. Door het voorkomen van complicaties en infecties bij geboortes en het tegengaan van onveilige abortus nam sinds 2000 de wereldwijde moedersterfte af met 40%. Door het tegengaan van infecties en het voorkomen van vroeggeboorte nam kindersterfte af sinds 1990 met 60%. Investeringen in hiv-preventie en -behandeling zorgden voor 42% minder hiv-infecties en 57% minder aidsdoden sinds 2010. Ook Nederland heeft bijgedragen aan deze impact in partnerlanden, zo bevestigde de IOB-evaluatie van het Nederlandse SRGR-beleid gedurende 2012-2021.

Wereldwijd staat deze winst steeds meer onder druk. In verschillende landen worden de rechten en vrijheden van vrouwen, meisjes en gemarginaliseerde groepen ingeperkt, terwijl tegelijkertijd de internationale financiering voor mondiale gezondheid en ontwikkelingssamenwerking afneemt. Een groeiende antirechten en antidemocratische beweging zet zich in om bevochten vrijheden en rechten voor vrouwen, meisjes en gemarginaliseerde mensen te beperken. Het kabinet staat pal voor SRGR. Tegen de achtergrond van druk op democratische vrijheden en *pushback* op seksuele en reproductieve rechten en op gendergelijkheid en de desinformatie besluit het Kabinet om de Nederlandse inzet op SRGR te versterken oplopend van 10 miljoen euro in 2027 tot 32 miljoen euro in 2030.

Een versterkte inzet op SRGR en mondiale gezondheid sluit aan bij de bredere doelstellingen van de Beleidsbrief Buitenlandse Zaken 2026 op het gebied van democratische vrijheden, veiligheid en welvaart. Toegang tot essentiële gezondheidszorg en de mogelijkheid om zelfstandig keuzes te maken over seksuele en reproductieve gezondheid zijn belangrijke voorwaarden voor volwaardige deelname van mensen aan de samenleving. Investeringen in SRGR dragen daarmee bij aan het versterken van de positie van vrouwen en meisjes, het bevorderen van gelijkwaardigheid en het versterken van inclusieve en weerbare samenlevingen. Ook vanuit het perspectief van veiligheid is SRGR en mondiale gezondheid van belang. Sterke gezondheidssystemen en toegang tot essentiële zorg maken snelle response op uitbraken van infectieziekten, zoals ebola, mogelijk. Dat vergroot de weerbaarheid van samenlevingen tegen toekomstige gezondheidscrises. Tenslotte dragen goede SRGR-diensten bij aan economische ontplooiing van vrouwen en meisjes.[1] Het geeft hen keuzevrijheid en autonomie, dat bijdraagt aan het volgen van onderwijs of deelnemen aan de

[1] UNFPA, 2022. “Investing in three transformative results: Realizing powerful returns”.

arbeidsmarkt en ten goede komt aan sociaaleconomische ontwikkeling en welvaartsgroei van gezinnen, gemeenschappen en landen.

Hieronder volgt een nadere toelichting op de intensivering en op de wijze waarop deze bijdraagt aan de doelstellingen van de Nederlandse Mondiale Gezondheidsstrategie 2023–2030 (MGS).

Doel van de intensivering

Het recht op gezondheid voor iedereen is vastgelegd in het handvest van de WHO, verschillende VN-verdragen, en is een centraal uitgangspunt van de MGS. In het najaar van 2026 wordt uw Kamer middels een brief geïnformeerd over de voortgang van de gezondheidsstrategie.

Tegen de achtergrond van de bredere inzet op mondiale gezondheid en SRGR, kiest het Kabinet voor een extra bijdrage aan het versterken van gezondheidssystemen in lijn met de doelstellingen van de MGS. Een gezondheidssysteem bestaat uit het geheel van mensen, informatie, financiering, medicijnen en diensten die worden geleverd en de manier waarop al deze elementen worden bestuurd. Met het versterken van gezondheidssystemen als geheel kunnen beschikbare middelen coherenter en doelmatiger gebruikt worden om essentiële gezondheidszorg voor iedereen te kunnen bieden. Zo kan dezelfde capaciteit voor meerdere gezondheidsdoelen worden ingezet, bijvoorbeeld door te investeren in gezondheidswerkers die alle eerstelijnszorg bieden, in plaats van afzonderlijke gezondheidswerkers voor HIV, malaria, moeder- en kindzorg etc. De transitie van ziektespecifieke programma’s naar een geïntegreerde versterking van gezondheidssystemen is essentieel nu ODA afneemt en partnerlanden meer zelf moeten gaan financieren en bovendien meer sturing willen geven aan de inzet van ODA.

Het gekozen beleidsinstrument faciliteert dat overheden geïnformeerd prioriteiten kunnen stellen om zo besluiten te nemen voor het versterken van gezondheidssystemen.

Beleidsinstrument

De aanvullende middelen op art. 3.1 van de BHOS-begroting zullen worden ingezet via een bijdrage aan het Global Financing Facility (GFF) van de Wereldbank. Dit is een financieringsmechanisme dat nationale overheden ondersteunt bij het stellen van prioriteiten voor het versterken van gezondheidssystemen, en daarbij nadrukkelijk vrouwen, meisjes en gemarginaliseerde groepen centraal stelt. We doen dit waarschijnlijk via een aanvulling van de huidige kernbijdrage. De huidige kernbijdrage bedraagt 23,9 miljoen euro per jaar voor de jaren 2026-2030. Vanaf 2030 zal een weging worden gemaakt voor een eventuele nieuwe kernbijdrage aan het GFF.

Het GFF ondersteunt partnerlanden bij het ontwikkelen en uitvoeren van nationaal gezondheidsbeleid en stimuleert tegelijkertijd de mobilisatie van binnenlandse publieke gelden voor gezondheid zodat vrouwen, meisjes en gemarginaliseerde groepen toegang hebben tot basisgezondheidszorg en SRGR-dienstverlening. Door een landgeleide aanpak worden overheden ondersteund bij het vergroten van hun eigen verantwoordelijkheid voor de financiering van gezondheidszorg, inclusief seksuele en reproductieve gezondheid en rechten.

Een bijdrage vanuit het GFF stimuleert landen om hun Wereldbank-financiering in te zetten voor de gezondheid van vrouwen, meisjes en gemarginaliseerde

groepen. Een onafhankelijke evaluatie uit 2025 laat zien dat dit werkt.[2] Elke dollar in dit fonds leidt tot een investering van tenminste zeven dollar in gezondheid via financiering door de Wereldbank. Hierdoor kunnen diensten sneller worden opgeschaald en bereiken GFF-partnerlanden miljoenen mensen met zorg en diensten.

Naast financiering biedt het GFF technische ondersteuning bij beleidsontwikkeling, begrotingsplanning en het gebruik van gezondheidsdata. Hierdoor kunnen landen beschikbare middelen effectiever inzetten en investeringen richten op de interventies die de grootste gezondheidswinst opleveren.

Financiële gevolgen

x EUR miljoen	2027	2028	2029	2030	2031
Investering artikel 3.1 BHOS	10	24,6	17,6	32,3	0

Voor de periode 2027 t/m 2030 wordt in totaal – EUR 84,5 miljoen extra beschikbaar gesteld voor begrotingsartikel 3.1. De intensiveringen op gezondheid vinden hun oorsprong in het coalitieakkoord (bijlage bij Kamerstuk 36848, nr. 31) en in de aanvullende intensivering voor de periode 2027–2029 bij de Miljoenennota 2027. De middelen uit het coalitieakkoord zijn niet gelijkmatig over de jaren verdeeld, als gevolg van de kasschuif van budget van 2031 naar 2026 bij de Nota van Wijziging op de 1e suppletoire begroting 2026. Dit leidt in 2031 tot een daling in additionele middelen. Vanaf 2032 is er structureel EUR 10 miljoen per jaar extra beschikbaar op dit artikelonderdeel.

De additionele investering in het GFF wordt toegevoegd aan de reeds bestaande Nederlandse kernbijdrage aan genoemde faciliteit. Aan deze investering zijn geen aanvullende maatschappelijke uitvoeringskosten verbonden.

Doeltreffendheid en doelmatigheid

Het kabinet verwacht dat deze additionele investering een effectieve bijdrage levert aan de beoogde beleidsdoelen. In een periode waarin mondiale ontwikkelingsfinanciering afneemt, is het mobiliseren van nationale publieke middelen essentieel om gezondheidsvoorzieningen duurzaam te financieren. Het GFF biedt daarvoor een unieke combinatie van financiële ondersteuning, technische assistentie en beleidsdialoog.

Onafhankelijke evaluaties van het GFF, waaronder de onafhankelijke evaluatie uit 2025[3], laten zien dat het fonds erin slaagt substantiële aanvullende binnenlandse investeringen voor gezondheid te mobiliseren. Deze hefboomwerking vergroot niet alleen de beschikbare middelen voor basisgezondheidszorg inclusief SRGR voor vrouwen, meisjes en gemarginaliseerde groepen, maar versterkt ook de duurzaamheid van nationale gezondheidssystemen. Uit evaluaties blijkt bovendien dat GFF-partnerlanden betere resultaten laten zien op indicatoren zoals moeder- en kindersterfte. Deze landen zijn doeltreffender in het vergroten van toegang tot moderne anticonceptie en gezinsplanning en het tegengaan van moeder- en kindersterfte.

---

[2] Independent Evaluation of the Global Financing Facility for Women, Children and Adolescents, Euro Health Group, April 2025

[3] Independent Evaluation of the Global Financing Facility for Women, Children and Adolescents, Euro Health Group, April 2025

Daarnaast ondersteunt het GFF-landen bij het ontwikkelen van effectief gezondheidsbeleid, het verbeteren van datagebruik en het richten van investeringen op de grootste gezondheidsuitdagingen. Dit is een innovatieve en bewezen aanpak, die landen aan het stuur laat van hun eigen gezondheidsbeleid. Deze basis van gelijkwaardigheid en eigenaarschap is ook een uitgangspunt in de Afrikastrategie. Resultaten zijn goed meetbaar, ook omdat het GFF bijdraagt aan het versterken van nationale dataverzameling en statistieken.

Het GFF biedt een doelmatige aanvulling op andere instrumenten. Waar VN-organisaties en ngo's veelal een belangrijke rol vervullen in de normstelling en uitvoering van programma's, richt het GFF zich op het ondersteunen van landen bij het stellen van prioriteiten, het mobiliseren en coördineren van middelen en het vergroten van de samenhang tussen publieke en externe financiering. Deze systeemgerichte benadering maakt het GFF een kosteneffectieve en aanvullende partner binnen de bredere internationale inzet op mondiale gezondheid.

Het kabinet acht een bijdrage aan het GFF een doelmatige wijze om de aanvullende middelen in te zetten. De faciliteit richt zich specifiek op het versterken van gezondheidssystemen, en de evaluatie uit 2025 heeft de effectiviteit en doelmatigheid van het GFF aangetoond voor het verbeteren van gezondheidssystemen en moeder- en kindzorg. Jarenlange samenwerking tussen Nederland en het GFF laat zien dat deze partner duurzame impact en positieve resultaten levert voor vrouwen en meisjes: betere zorg, verlaagde moeder- en kindersterfte en toegang tot middelen, diensten en informatie over effectieve gezinsplanning.

Monitoring en verantwoording

Het Global Financing Facility beschikt over een uitgebreid monitorings-, evaluatie- en leerkader (Monitoring, Evaluation and Learning Framework). Jaarlijks rapporteert het fonds over de behaalde resultaten middels een geconsolideerde voortgangsrapportage. Resultaten en voortgang worden meegenomen in de reguliere rapportage en verantwoordingscyclus van de BHOS-begroting en in de Strategische Evaluatie Agenda voor artikel 3, inclusief artikel 3.1 gezondheid. Middels op landenniveau afgestemde *key performance indicators* (KPIs), rapporteert het GFF over behaalde resultaten. Hierbij gaat het bijv. om moedersterfte, kinder- en babysterfte, en aantal bevallingen onder adolescenten. Resultaten zijn inzichtelijk via het GFF data portal[4] en op basis daarvan kan beleid worden bijgestuurd. Nederland doet dat onder meer via de permanente zetel in het Trust Fund Committee (TFC) en deelname aan de Investors Group (IG) van GFF. Hiermee is Nederland betrokken bij de strategische prioriteiten, de monitoring van resultaten en de besluitvorming over de inzet van middelen. Nederland kan in deze bestuursorganen beleidswijzigingen voorstellen bij de jaarlijkse sessie waarop de resultaten van het GFF worden besproken.

Tot slot

In een internationale context waarin de druk op fundamentele rechten toeneemt en de financiering voor mondiale gezondheid onder druk staat, kiest het kabinet ervoor haar steun voor seksuele en reproductieve gezondheid en rechten te intensiveren.

Door extra middelen ter beschikking te stellen aan het GFF investeert Nederland zowel in de versterking van gezondheidssystemen als in het verbeteren van gezondheidsuitkomsten voor vrouwen, meisjes en kwetsbare groepen.

---

[4] https://data.gffportal.org/

Het kabinet acht deze investering een belangrijke bijdrage aan de doelstellingen van het Nederlandse buitenlandbeleid, dat inzet op het bevorderen van veiligheid, welvaart en de bescherming van vrijheden. Sterke en veerkrachtige gezondheidssystemen, met daarbinnen voldoende aandacht voor seksuele en reproductieve gezondheid en rechten, dragen bij aan de weerbaarheid van mensen, bescherming tegen gezondheidscrises en aan brede welvaart in andere landen.

De minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,
S.W. Sjoerdsma